

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MUSTAQIL TA'LIM OLISHLARI

Abdullayeva Yulduz Qosimjonovna

Farg'ona viloyati Bog'dod tumani 21-maktabning boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya: *mustaqil ta'lim, kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning mustaqil ta'lim olishlari, interfaol metodlar, usullar, boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil ta'lim olishida interfaol metodlarni amaliyotda qo'llash haqida ma'lumot berish*

Kalit so'zlar: *mustaqil ta'lim, interfaol metod, usul, uy vazifasi, ta'lim samaradorligi*

Mustaqil bilim olish ma'lum maqsadga yo'naltirilganligi bilan ajralib turadi va uning asosiy vazifasi har bir kasb egasidan yoki bo'lg'usi kasb egasidan kasbiy mahoratini uzliksiz ravishda takomillashtirib borish va o'z- o'zini kamol toptirish maqsadida amalga oshiriladigan ochiq va masofaviy ta'lim kurslarida ta'lim olish malakalarini shakllantirishdan iboratdir.

Mustaqil ta'limni uch turga ajratish mumkin:

Mustaqil ish. Bunday turdagi mustaqil ta'lim o'quv xonalarida tashkil etilib, unda o'tilgan mavzu ustida qayta ishlash, egallangan bilimlarni kengaytirish va mustahkamlashga oid topshiriqlar bajariladi. Shuningdek o'quv dasturidagi ayrim mavzularni mustaqil holda o'zlashtirish, uyga berilgan vazifalarni bajarish, amaliy va laboratoriya ishlariga tayyorgarlik ko'rish kabi topshiriqlar ham mustaqil ish tarzida bajarilishi mumkin.

Mustaqil bilim olish (o'rganish). Bunday turdagi mustaqil ta'lim auditoriyadan tashqarida amalga oshirilib, unda ijodiy va ilmiy tadqiqot xarakterdagi topshiriqlar bajariladi. Mustaqil ta'limning bunday turidan foydalanish orqali o'rganilayotgan yoki o'rganilgan mavzu bo'yicha yangi bilimlarni egallash yoki kengaytirish uchun axborot izlash, yig'ish, tahlil qilish, taqqoslash va yakuniy xulosa chiqarish kabi faoliyatlar ta'lim oluvchi tomonidan mustaqil ravishda amalga oshiriladi.

Ochiq hamda masofaviy ta'lim kurslari yordamida bilim olish. Mustaqil ta'limning bunday turida har bir ta'lim oluvchining qiziqishlari va intellektual salohiyatini hisobga olgan holda individual tarzda ta'lim beriladi. Hozirgi kunda mamlakatimizda ham mustaqil ta'limning bunday turidan foydalanish borasida yetarli darajada amaliy ishlar amalga oshirilib kelinmoqda.

Mustaqil ta'limni samarali amalga oshirish uchun quyidagi mezon va talablarga rioya etish talab qilinadi:

- mustaqil ta'limni tashkil qilishga tizimli yondoshish;
- uning barcha bosqichlarini muvofiqlashtirish va uzviylashtirish;
- mustaqil ta'lim topshiriqlarining bajarilish ustidan qat'iy nazorat o'rnatish;
- mustaqil ta'limning o'quv – uslubiy ta'minotini yaratish va takomillashtirib borish.

Inson borliqning bir bo'lagi sifatida undagi har bir voqelikka o'ziga xos mulohaza bilan yondoshsa, ko'rgan, eshitgan hodisalarni ziyraklik bilan mushohada qilsa, uning tafakkuri, qarashlarida yangilik, samara bo'lishi muqarrar. Bunda mustaqil ta'limdan foydalanish asosiy omillardan hisoblanadi.

Ona tili, o'qish, matematika darslarida va darsdan tashqari mashg'ulotlarda mustaqil ta'limdan foydalanish o'quvchilarning bilim va ko'nikmalari shakllanishida juda katta ahamiyatga ega.

O'quvchilarning mustaqil ta'lim olishlari uchun quyidagi topshiriqlarni muntazam ravishda berib borish tavsiya etiladi:

mavzuni darslik asosida o'rganish;

namunaviy mustaqil mashqlar;

yangi turdagi topshiriqlar;

o'zlashtirilgan usullarni amalda qo'llashga oid vazifalarni bajarish;

ijodiy ishlar;

uyga berilgan topshiriqlar.

Boshlang'ich sinflarda uyga vazifa quyidagi vazifalarni bajaradi:

BMK larni mustahkamlash chuqurlashtirish;

o'quv-biluv faoliyatida mustaqillikni shakllantirish;

tarbiyalash va rivojlantirish;

o'qishga bo'lgan qiziqishni oshirish;

talim va o'zini-o'zi boshqarishni yaqinlashtirish;

o'quvchilarda irodaviy sifatlarni tarbiyalash;

bajarilayotgan ishga nisbatan ijodiy munosabatni shakllantirish;

o'quvchilarni yangi materialni o'zlashtirishlari uchun bilimlarini tizimlashtirish, umumlashtirish.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interfaol usullar (innovatsion pedagogik va axborot texnologiyalari) dan foydalanib, ta'limning samaradorligini ko'tarishga bo'lgan qiziqish, e'tibor kundan-kunga kuchayib bormoqda. Zamonaviy texnologiyalar qo'llanilgan mashg'ulotlar o'quvchilar egallayotgan bilimlarni o'zlari qidirib topishlariga, mustaqil o'rganib, tahlil qilishlariga, hatto xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishlariga qaratilgan. O'qituvchi bu jarayonda shaxs va jamoaning rivojlanishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi, shu bilan bir qatorda, boshqaruvchilik, yo'naltiruvchilik vazifasini bajaradi. Masalan, "Talaffuz mashqi", "Birinchi tovushni top", "Oq terakmi, ko'k terak", "Zanjir", "So'z o'yini", "Koptok o'yini" kabi usullarni misol qilish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. N.A. Muslimov va boshqalar. "Innovatsion ta'lim texnologiyalari va pedagogik kompetentlik". Toshkent-2016, 147 bet
2. J. Yo'ldoshev, S. Usmonov, "Pedagogik texnologiya asoslari", T., 2004.
3. Barakayev. M va boshqalar "Mustaqil ta'limni tashkil etish metodikasi" Toshkent-2017
4. 4-sinf o'qituvchilari uchun ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini amaliyotga joriy etish bo'yicha metodik qo'llanma "Sharq" nashriyoti, Toshkent-2017.)